Arto Pekkala
Yli-insinööri
Opetushallitus
29.5.2023 OPH-3006-2023

Sivistysvaliokunta tiistai 30.05.2023 klo 12.00 / U 6/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt osaamista ja koulutusta koskevilta osin lausuntoa Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös). Opetushallitus toteaa oman toimialansa osalta seuraavan.

Komission ehdotuksessa esitetään perustettavaksi eurooppalaisia nettonollateollisuusakatemioita, joiden tavoitteena olisi kehittää koulutusohjelmia ja koulutusmateriaaleja nettonollateknologioiden koulutusta, kehitystä, tuotantoa, käyttöönottoa ja kierrätystä varten sekä toimivaltaisten viranomaisten valmiuksien tukemiseksi luvituksessa ja julkisissa hankinnoissa. Opetushallitus pitää Valtioneuvoston varauksellista suhtautumista uusien eurooppalaisten koulutusrakenteiden luomiseen kannatettavana. Tarkoituksenmukaisempaa olisi kehittää koulutuksen sisältöjä ja koulutuksen saavutettavuutta olemassa olevia tutkintoja ja koulutuksia kumppanuuksia ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet ammatilliseen toiseen asteen koulutukseen. Tutkinnon perusteissa vaadittava ajantasainen osaaminen määritetään laajassa yhteistyössä työelämän asiantuntijoiden kanssa. Perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja ja niiden sisältämiä tutkinnon osia on mahdollista kehittää vastaamaan nettonollateknologian osaamishaasteisiin. Jo tällä hetkellä useat ammatilliset tutkinnon sisältävät hiilineutraaliustavoitteita ja vihreää siirtymää tukevia osaamissisältöjä. Teollisuusalojen tutkinnoista muun muassa prosessiteollisuuden, kone- ja tuotantotekniikan sekä sähkö- ja automaatioalan tutkintoihin on sisällytetty osaamisia uusista valmistusteknologioista, uusien biohajoavien materiaalien käytöstä sekä energiasiirtymän tuomista uusista ratkaisuista.

Komission ehdotuksen mukaisesti Euroopan nettonollafoorumi toimisi teollisuusakatemian tukena mm. tuottamalla osaavan työvoiman kysyntään ja tarjontaan

liittyvää tietoa. Lähtökohtaisesti työelämän tarpeista lähtevän tiedon koontia ja määrittelyä tarvitaan koulutuksen suuntaamisessa, mutta tässäkin on syytä tunnistaa jo olemassa olevat rakenteet ja välttää päällekkäisen toiminnan kehittämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen yhteinen ennakoinnin asiantuntijaelin, Osaamisen ennakointifoorumi (OEF), tuottaa, analysoi ja levittää ennakointitietoa tulevaisuuden osaamis- ja työvoimatarpeista sekä nostaa ennakointitiedon pohjalta esille koulutuksen kehittämistarpeita.

Esityksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi arvioida säännöllisesti, vastaavatko teollisuusakatemioiden kehittämät koulutusohjelmat nettonollateknologioiden aloille säädettyjä kansallisia ammattipätevyysvaatimuksia. Vastaavuuden toteutuessa jäsenvaltion tulisi edesauttaa osaamiskokonaisuuden tunnustamista ammattipätevyysdirektiivin (2005/36/EY) 3(1) artiklan a alakohdan mukaisesti hyväksymällä osaamiskokonaisuus riittävänä todisteena muodollisesta pätevyydestä. Mikäli nettonollateknologioiden kannalta tärkeä ammattiryhmä on säännelty ammattipätevyysdirektiivin 3(1) artiklan a alakohdan mukaisesti, jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä kehittämään yhteisiä vähimmäisvaatimuksia, joita tarvitaan tämän tietyn ammatin harjoittamiseen ammattipätevyysdirektiivin 49a artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yhteisten koulutuspuitteiden luomiseksi ja pätevyyden automaattiseksi tunnustamiseksi.

Opetushallitus ei pidä ehdotuksen 24 artiklan 1 kohdan mukaista vastaavuudenarviointimenettelyä tarkoituksenmukaisena. Opetushallitus tulkitsee ehdotusta niin, että jäsenvaltioissa toimivat koulutuksen järjestäjät myöntäisivät todistukset teollisuusakatemioiden tarjoamasta koulutuksesta. Jos koulutus johtaa ammattipätevyyteen toisessa jäsenmaassa, sen tunnustamiseen voidaan soveltaa olemassa olevaa ammattipätevyysdirektiiviin perustuvaa tunnustamislainsäädäntöä. Myös ehdotuksen 24 artiklan 3 kohdassa mainitut yhteiset koulutuspuitteet ovat olemassa oleva mekanismi, jolla voidaan edistää ammattipätevyyksien tunnustamista. Jos sen sijaan koulutus ei johda ammattipätevyyteen toisessa jäsenmaassa vaan sen tuottamaa osaamista on tarkoitus hyväksilukea osaksi Suomessa järjestettävää pätevöittävää koulutusta, toimivalta on Suomen lainsäädännön mukaisesti koulutuksen

järjestäjällä tai korkeakoululla. Suomen ammattipätevyyden tunnustamislainsäädännössä tai aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista koskevissa säännöksissä ei ole määritelty toimivaltaista viranomaista ehdotuksen mukaiseen arviointimenettelyyn.